

Critic's Point

Ἡ περατωμένη «Λούλου» τοῦ Μπέργκ,
σκηνοθετικὸ δις ἑξαμαρτεῖν τῆς «Μέτ»...

36/2015.

τοῦ ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΕΩΤΣΑΚΟΥ.

ΠΕΡΑΣΕ ΗΔΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ἀπὸ τὰ ἐγκαίνια τοῦ λεγομένης *Αἰθούσης Τριάντη*, ὡς αὐτοῦ πού εἶναι καὶ πού γι' αὐτὸ προορίσθηκε ἐξ' ἀρχῆς: ἕνός λυρικοῦ θεάτρου. (Τὰ ἄλλα, περὶ «συνεδριακοῦ κέντρου» κ.λπ. δὲν εἶναι τῆς παρούσης...). Στις 19 Ὀκτωβρίου 2005, τὴν ἐγκαινίασαν ὡς ὄπερα οἱ δύο ἀποπερατωμένες ἀπὸ τὸ συνθέτη πρῶτες πράξεις, τῆς *Λούλου* τοῦ Ἄλμπαν Μπέργκ (Alban Berg, 1885–1935). Καί τοῦτο, λόγω διαφωνίας, ἀπὸ ὃ, τι τότε ἐλέχθη, τοῦ Μεγάρου, μὲ τὸν ἐκδότη, μᾶλλον περὶ τὰ δικαιώματα τῆς τρίτης, πού εἶχε ἀνασυνθέσει ἀπὸ τὸ puzzle ὑπεραφθόνων σημειώσεων τοῦ συνθέτου, ὁ πολὺς Φρήντριχ Τσέρχα [Friedrich Cerha γ. Βιέννη, 17.2.1926]: ἐπὶ συνόλου 60' διαρκείας τῆς, προσέθεσε λιγότερα τῶν 5 λεπτῶν «συνδετικοῦ» ἱστοῦ, ἤγουν ἀνασυνέστησε τὸ φινάλε κατὰ 95% σχεδὸν ὅπως θὰ τὸ ἔγραφε καὶ ὁ Μπέργκ: ἄθλος στὴν Ἱστορία τῆς Μουσικῆς. Παγκόσμια α' ἐκτ. τοῦ ὅλου ἔργου, παρισινή Ὀπερὰ, 24.2.1979· ἀρχιμουσικός: Πιέρ Μπουλέζ· Λούλου: Τερέζα Στράτας).

Ἀπογοητευμένοι ἀρκεστήκαμε λοιπὸν τὸ 2005 στὶς δύο πράξεις: τὸ ὑπέροχο ἰντερμέτζο καὶ λίγα μέτρα ἀπὸ τὸ φινάλε (θάνατος κομῆσης Geschwitz) ἔδιναν ἀξιοπρεπῆ ψευδαίσθηση κατακλειδός. Χάρη στὶς ζωντανές ἀναμεταδόσεις παραστάσεων τῆς *Μετροπόλιταν* τὸ ἀθηναϊκὸ κοινὸ εἶδε (;!) ἐπὶ τέλους ἐφέτος τὸ ἔργο τελειωμένο, σὲ παράσταση χλιδάτη μὲν, ἀπογοητευτικώτατη δὲ λόγω σκηνοθεσίας πανηλιθίας πού συμπαρέσυρε καὶ τὴ μουσική. Καμμία σχέση μὲ τὸ μαγευτικὸ DVD, (τὸ μετέδωσε ἡ ET 3, μετὰ τὸ 1997)—πιθανότατα ἡ διδασκαλία μὲ τὴν Christine Schäfer (Λούλου) καὶ ἀρχιμουσικὸ τὸν Sir Andrew Davis (Γκλάϊνμπωρν, Ἀγγλία, 1996)

Ἐξ' ἀρχῆς, ἡ «σκηνοθεσία» τῆς Λούλου, πυροδότησεν ἀστραπιαῖο συνειρμὸ μὲ τὴν ἐξ' ἴσου ἀτυχήσασα, πάντα στὴ Μέτ, Μύτη τοῦ Σοστακόβιτς, ἀριστούργημα διαμετρικῶς ἀντιθέτου ὕφους καὶ γραφῆς, (προβολή: 26.10.2013, βλ. κριτικὴ μου, *Critics' point*, 13.11.2013). Κοινὸ γνῶρισμα τῶν δύο ἔργων: τὰ ὑπεράριθμα πρόσωπα (28 στὴ Λούλου), πού δυσκολεύουν τὸ μέσο φιλόμουσο νὰ παρακολουθήσει τίς μεταξὺ των σχέσεις, τὴν ἐξέλιξι τῆς δράσεως κ.λπ. Ἦδη στὸ β' διάλειμμα τῆς Λούλου σκεπτόμουν: «μὰ καλὰ, δὲν καταλαβαίνει αὐτὸς ὁ "σκηνοθέτης" τρομάρα του, ὅτι ὅσο περισσότερα τὰ πρόσωπα, τόσο λιτότερα πρέπει νὰ εἶναι τὰ σκηνικά, ἢ προσοχὴ τοῦ θεατοῦ νὰ ἐπικεντρώνεται στὸ κείμενο, στὴν ψυχολογία τῶν ἡρώων καὶ ἐξέλιξη τῶν σχέσεών τους;» Ἐπιστρέφοντας στὸ σπίτι, διεπίστωσα διαδικτυακῶς ὅτι δὲν ἐπρόκειτο γιὰ ἓνα μόνο πανάσχετο, ἀλλὰ γιὰ... συμπράττοντες τρεῖς: τὸ νοτιοαφρικανοεβραῖο (γ. Γιοχάννεσμπουργκ, 28.4.1955) William Kentridge γνωστὸ ὡς χαράκτη, σχεδιαστὴ καὶ «σκηνοθέτη» 15 ταινιῶν κινουμένων σχεδίων ἐντὸς 22 ἐτῶν (1989-2011) καὶ 4 μόνον ὀπερῶν: ἄγνωστο ποῦ καὶ πότε, ἔχει «σκηνοθετήσει» τὴν Ἐπιστροφή τοῦ Ὀδυσσεά στὴν πατρίδα τοῦ Μοντεβέρντι καὶ τὸ Μαγικὸν Αὐλὸ τοῦ Μότσαρτ πλὴν τῶν Σοστακόβιτς καὶ... Μπέργκ. Διότι ναὶ ὁ ἀνεπρόκοπος Kentridge εἶχε σκηνοθετήσει καὶ τὴ Λούλου στὴ Μέτ, μὲ συν-σκηνοθέτη (sic: «συσκηνοθέτη» κ. συντάκτα τοῦ διανεμομένου ψωροπρογράμματος, ἐνὸς φύλλου Α4) κάποιον Luc de Wit ἢ Luc DeWitt, ἐν παρόδῳ ἀναφερόμενον ἀλλὰ μὴ βιογραφούμενο στὴ Βικιπαίδεια, ξεπατικῶνοντας ἀκριβῶς τὴ «σκηνοθεσία» τῆς Μύτης! Κλείνουμε τὸ ὀπτικὸ μέρος ὀλοκληρώνοντας τὴν ἀναφορὰ στὴν ὁμοούσιον, ἀδιαίρετον ἀλλ' ἤκιστα ἁγίαν Τριάδα: σκηνικὰ κάποιας Sabine Theunissen, καὶ κοστούμια κάποιας Greta Goiris. Τὸ ἴδιο ἀκριβῶς Τρίο μακέλεψε καὶ τὴ Μύτη. Οὐστ βρέεεεε! Γιούχα! Κρίμα πὺ οἱ Rotten Tomatoes (ἐλλ. Σάπιες Τομάτες) βαθμολογοῦν μόνον φιλμ!

Λόγω στενότητος χώρου στὸ ἀλησμόνητο Ἐξπρές τοῦ 2005, ὅπου ἤμουν μουσικοκριτικὸς, ἐλάχιστα ἀσχολήθηκα μὲ τὴν τότε σκηνοθεσία —ἡ κριτικὴ μου δὲν ἀναφέρει καὶν ὄνομα σκηνοθέτου Ἦταν ὁ προσφάτως θανὼν γερμανὸς Eike Gramss (1942-20.7.2015) Ἀμυδρὰ θυμοῦμαι ἡμίφωτα ξανὰ μὲ ὑπερκινητικότητα σκηνικῶν καὶ ἐπίπλων ἀποσπώντων τὴν προσοχὴ ἀπὸ πρόσωπα καὶ δρώμενα. Δεκαπλασίως χειρότερες

έντυπώσεις άφησε σήμερα ή άσχετωςύνη του Τρίο Ρεζίλι. Κινητά έπιπλα, σκηνικά, από χαρτόνι. σε συνεχές ήμίφως έλαχίστων διαβαθμίσεων μάλλον όφειλομένων στο σκηνοθέτη ζωντανής μεταδόσεως (Matthew Diamond). Τα σκηνικά, θύμιζαν ύπερμεγέθη τράπουλα άνακατευόμενη συνεχώς, με φιγουρες τις μορφές τής ήρωΐδας κυρίως και άλλων ήρώων: βάραιναν άκόμη περισσότερο τή πλάστιγγα όσων «ώφειλε» (;) να άφομοιώσει ό θεατής. Το μελοποιημένο δράμα του Βέντεκιντ [Frank Wedekind, 1864-1918] που θύμιζε φευγαλέα Στρίντμπεργκ, ήταν άτέρμον κατρακύλισμα τών ήρώων προς τήν άβυσσο —ό Τζάκ ό Άντεροβγάλτης καταλήγει... «άπό μηχανής θεός» (χωρίς αυτόν άκόμη θα περιμέναμε το τέλος). Ένα δράμα τυλιγμένο σε δυσκολότατη μουσική έρμηνευμένη τώρα στους αντίποδες τής εύρης, προσεγγίσεως του Νίκου Τσούγλου πρό 10ετίας, τότε σχεδόν με τονικούς ύπαινηγμούς: ό 50χρονος γερμανός Lothar Koenigs (γ. Άαχεν, 1965), είδε τήν παρτιτούρα σαν σειρά γιγαντιαίων 12φθογγων όρχηστρικων κοπρολίθων που μάταια προσπαθοϋσαν να μουσκέψουν ή να μαλακώσουν κάπως οι φωνές σπουδαίων μονωδων κυλώντας πάνω τους. Άποσιωπώ τήν ά πράξη: ό επί σκηνης χαρτοπόλεμος, οι ταχύτατοι ρυθμοί, οι ήχητικοί κοπρόλιθοι, για πρώτη φορά στη ζωή μου μου έφεραν άκατάσχετη ύπνηλία, ξέροντας μάλιστα και ότι ό Μπέργκ έπινοεί για κάθε ήρωα άλλη...12φθογγη σειρά, που ύποτίθεται, έπρεπε να παρακολουθεΐται. Συνήλθα έντελώς στις έπόμενες πράξεις: ώραιότερη, θεατρικότερη και με άψογο δραματικό timing μου φάνηκεν ή κατά Τσέρχα τρίτη!

Λούλου, ή γνωστή μας από δεκαετίας ύψίφωνος Marlis Petersen: μέρα δέν πέρασε από τήν τότε ήλιγγιώδη φωνητική και μουσικήν εύστροφία και το ραφφιναρισμένο θηλυκό της κυνισμό. Μοναδική ψυχή σε κόσμο τεράτων, που θύμιζε κάπως Λιού, (Πουτσίνι: Τουραντό), μās κατασυγκίνησε ή κυριολεκτικώς μέχρι θανάτου, έρωτευμένη με τήν ήρωΐδα άπαλόφωνη, μουσικότατη μεσόφωνος, λεσβία κόμησσα Geschwitz (Susan Graham) 'Αναφέρουμε μόνον 9 από τους 28 λαμπρούς μονωδούς: τους τενόρο Paul Groves (ζωγράφο Σβάρτς, β' σύζυγο Λούλου), βαρύτονο Johann Reuter σε διπλό ρόλο (Δρ. Schön, γ' σύζυγο Λούλου, και Τζάκ ό Άντεροβγάλτης), τενόρο Daniel Brenna (Άλβα, γιό...Δρος Schön) και μπάσο Franz Grundheber (γέρο Schigolch). (Αΐθουσα Τριάντη. 22.11.2015).
